

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN THỊ HƯƠNG GIANG

**XÂY DỰNG VÀ TỔ CHỨC DẠY HỌC CHUYÊN ĐỀ
SINH THÁI NHÂN VĂN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC
PHỔ THÔNG TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2020

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN THỊ HƯƠNG GIANG

**XÂY DỰNG VÀ TỔ CHỨC DẠY HỌC CHUYÊN ĐỀ
SINH THÁI NHÂN VĂN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC
PHỔ THÔNG TỈNH THÁI NGUYÊN**

Ngành: Lý luận & Phương pháp dạy học bộ môn Sinh học

Mã số: 8140111

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Phúc Chính

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin xam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn của PGS.TS Nguyễn Phúc Chính. Các tài liệu trích dẫn trong luận văn đều có nguồn gốc rõ ràng. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa được công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2020

Tác giả luận văn

Trần Thị Hương Giang

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện và hoàn thiện luận văn, bên cạnh sự nỗ lực cố gắng của bản thân còn có sự hướng dẫn nhiệt tình của các thầy cô, sự động viên, ủng hộ của gia đình và bạn bè.

Xin chân thành bày tỏ lòng biết ơn đến PGS.TS Nguyễn Phúc Chính đã tận tình giúp đỡ và tạo mọi điều kiện tốt nhất cho tôi hoàn thành luận văn này.

Xin chân thành bày tỏ lòng biết ơn đến các thầy cô trong Khoa Sinh học trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã tận tình truyền đạt những kiến thức quý báu và tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất cho tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Xin chân thành bày tỏ lòng biết ơn đến Ban giám hiệu, các thầy cô giáo trường THPT Phú Lương - tỉnh Thái Nguyên đã hỗ trợ và tạo mọi điều kiện tốt nhất cho tôi trong suốt thời gian học tập và thực hiện luận văn.

Xin chân thành cảm ơn gia đình, các anh chị và các bạn đồng nghiệp đã hỗ trợ, ủng hộ, giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và hoàn thiện đề tài.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2020

Tác giả luận văn

Trần Thị Hương Giang

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC BẢNG VÀ HÌNH	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
3. Nhiệm vụ nghiên cứu	3
4. Đối tượng và khách thể nghiên cứu	4
5. Phạm vi nghiên cứu	4
6. Phương pháp nghiên cứu	4
7. Giả thuyết khoa học	5
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN	6
1.1. Tổng quan về vấn đề sinh thái nhân văn	6
1.1.1. Quá trình phát triển và quan điểm về sinh thái nhân văn	6
1.1.2. Đặc điểm của sinh thái học nhân văn	9
1.2. Khái niệm sinh thái nhân văn	11
1.3. Cơ sở đề xuất chuyên đề sinh thái nhân văn	14
1.4. Cơ sở thực tiễn của sinh chuyên đề sinh thái nhân văn	16
1.5. Tình hình nghiên cứu và biên soạn chuyên đề học tập ở trường phổ thông	18
1.6. Cơ sở lý luận về dạy học theo dự án	20
Kết luận chương 1	27
Chương 2. XÂY DỰNG VÀ TỔ CHỨC DẠY HỌC CHUYÊN ĐỀ SINH THÁI NHÂN VĂN Ở CÁC TRƯỜNG THPT TỈNH THÁI NGUYÊN	28
2.1. Xây dựng tài liệu chuyên đề sinh thái nhân văn tỉnh Thái Nguyên	28
2.1.1. Mục đích xây dựng chuyên đề	28
2.1.2. Nguyên tắc xây dựng tài liệu chuyên đề học tập	28

2.1.3. Các bước thực hiện xây dựng tài liệu chuyên đề sinh thái nhân văn tỉnh Thái Nguyên.....	30
2.1.4. Nội dung chuyên đề sinh thái nhân văn tỉnh Thái Nguyên	32
2.2. Tổ chức dạy học dự án chuyên đề sinh thái học nhân văn.....	35
2.2.1. Quy trình tổ chức cho HS học theo dự án.....	35
2.2.2. Vận dụng dạy học dự án trong dạy học chuyên đề Sinh thái nhân văn tỉnh Thái Nguyên.....	36
2.2.3. Bản kế hoạch (giáo án) dạy học chuyên đề: Sinh thái nhân văn tỉnh Thái Nguyên.....	37
2.2.4. Đánh giá kết quả học tập của học sinh	49
2.2.5. Xây dựng công cụ đánh giá sản phẩm của học sinh	49
Kết luận chương 2.....	69
Chương 3. KIỂM NGHIỆM VÀ ĐÁNH GIÁ.....	70
3.1. Mục đích kiểm nghiệm	70
3.2. Phương pháp kiểm nghiệm	70
3.3. Kết quả kiểm nghiệm	72
3.3.1. Sản phẩm của dự án.....	72
3.3.2. Phiếu điều tra sau học tập	74
3.4. Đánh giá kiểm nghiệm	79
3.4.1. Đánh giá kết quả học tập của học sinh	79
3.4.2. Phân tích các sản phẩm.....	79
Kết luận chương 3.....	80
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	81
1. Kết luận.....	81
2. Kiến nghị.....	82
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	83
PHỤ LỤC	

MỤC TỪ VIẾT TẮT

STT	Viết tắt	Viết đầy đủ
1	DHDA	Dạy học dự án
2	GV	Giáo viên
3	GDPT	Giáo dục phổ thông
4	HS	Học sinh
5	HST	Hệ sinh thái
6	PTBV	Phát triển bền vững
7	STNV	Sinh thái nhân văn
8	THPT	Trung học phổ thông

DANH MỤC CÁC BẢNG VÀ HÌNH

Bảng:

Bảng 2.1.	Phiếu điều tra nhận thức và hiểu biết của học sinh sau khi kết thúc dự án 1	50
Bảng 2.2.	Phiếu điều tra nhận thức và hiểu biết của học sinh sau khi kết thúc dự án 2	54
Bảng 2.3.	Phiếu điều tra nhận thức và hiểu biết của học sinh sau khi kết thúc dự án 3	58
Bảng 2.4.	Các nội dung đánh giá sản phẩm học sinh	64
Bảng 3.1.	Kết quả thực hiện dự án của các nhóm	72
Bảng 3.2.	Kết quả điều tra sau học tập chuyên đề sinh thái nhân văn	74

Hình:

Hình 1.1.	Nội hàm của sinh thái học nhân văn	7
Hình 1.2.	Quan hệ giữa hệ sinh thái và hệ xã hội (Theo Terry Ramboe 1984)..	8

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

* Xuất phát từ chủ trương đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo của Đảng

Chủ trương của Đảng và nhà nước đã xác định “*Giáo dục đào tạo là quốc sách hàng đầu*”. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4-11-2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về “*Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*” đã đề ra nhiệm vụ: “*Đổi mới chương trình nhằm phát triển năng lực và phẩm chất người học, hài hòa đức, trí, thể, mỹ; dạy người, dạy chữ và dạy nghề*”. Nội dung Chương trình giáo dục phổ thông mới được xây dựng trên cơ sở kế thừa và phát triển những ưu điểm của các chương trình giáo dục phổ thông đã có của Việt Nam; đồng thời, tiếp thu thành tựu nghiên cứu về khoa học giáo dục và kinh nghiệm xây dựng chương trình theo mô hình phát triển năng lực của những nền giáo dục tiên tiến trên thế giới gắn với nhu cầu phát triển của đất nước, những tiên bộ của thời đại khoa học - công nghệ và xã hội [1]. Nội dung chủ yếu của Chương trình giáo dục phổ thông mới được chia thành hai giai đoạn: Giai đoạn giáo dục cơ bản (từ lớp 1 đến lớp 9); giai đoạn giáo dục định hướng nghề nghiệp (từ lớp 10 đến lớp 12). Nhằm thực hiện yêu cầu phân hóa sâu, giúp học sinh tăng cường kiến thức và kỹ năng thực hành, vận dụng kiến thức giải quyết những vấn đề của thực tiễn, đáp ứng yêu cầu định hướng nghề nghiệp nội dung ở cấp trung học phổ thông còn có một số chuyên đề được thiết kế theo cụm chuyên đề học tập của môn học Ngữ văn, Toán, Lịch sử, Địa lý, Giáo dục kinh tế và pháp luật, Vật lý, Hoá học, Sinh học, Công nghệ, Tin học, Nghệ thuật [2].

* Xuất phát từ thực tế giảng dạy nội dung Sinh thái học và Sinh thái học nhân văn ở trường THPT

Phần Sinh thái học thuộc chương trình Sinh học 12 bậc THPT chủ yếu nghiên cứu về quần thể, quần xã trong mối tương tác với nhau và với môi trường xung quanh mà ít đề cập đến tác động của con người với các thành phần của hệ sinh thái và ngược lại. Thực tế giảng dạy nội dung phần Sinh thái học này ở các trường phổ thông trên địa bàn Tỉnh Thái Nguyên được bố trí vào cuối chương trình học kì II lớp 12 là thời điểm áp lực thi cử của HS rất lớn nên HS thường không hứng thú với các hoạt động tìm hiểu những kiến thức mới, chỉ tập trung ôn tập các môn thi THPT quốc gia. Giáo viên giảng dạy phần sinh thái chủ yếu tập trung khai thác nội dung theo SGK chưa khai thác nội dung về sinh thái học nhân văn. Các tài liệu hướng dẫn giảng dạy chuyên đề STNV chưa có nên việc giảng dạy chuyên đề sinh thái học nhân văn chưa được các trường phổ thông quan tâm, trong khi chuyên đề này rất có ý nghĩa trong xây dựng ý thức sinh thái cho người học.

* Xuất phát từ yêu cầu cần đạt của môn Sinh học nói chung và đặc điểm, nội dung yêu cầu cần đạt của chuyên đề Sinh thái nhân văn nói riêng

Theo chương trình giáo dục phổ thông môn sinh học, ở cấp trung học phổ thông ngoài phần kiến thức cơ bản có 09 chuyên đề với các nội dung yêu cầu cần đạt đặc thù của bộ môn theo định hướng nghề nghiệp, trong đó có chuyên đề sinh thái nhân văn. Chuyên đề này chủ yếu vận dụng kiến thức từ nhiều lĩnh vực như: phát triển kinh tế - xã hội, môi trường tự nhiên, môi trường xã hội, bảo vệ môi trường,... giúp học sinh hiểu được khái niệm sinh thái nhân văn và giá trị của sinh thái nhân văn trong sự phát triển kinh tế xã hội [2]. Chuyên đề STNV có phần liên hệ với thực tiễn địa phương. Thái Nguyên là một tỉnh trung du miền núi điều kiện cơ sở vật chất, trang thiết bị hạn chế. Ở một số trường phổ thông cấp huyện các HS đa số là con em dân tộc thiểu số